



4

Writec

DECEMBER

LETO 1939/40

LETNIK 70

Vsebina

Praznik mladine (<i>Griša Koritnik</i>)	121
Jugoslaviji (<i>Marija Brenčič</i>)	121
Zgodba o pastirju Pavlu (<i>Julij Slapšák</i>)	122
Tri sestre (<i>Fr. Bajt</i>)	127
Jezus in Marija na poti (<i>Griša Koritnik</i>)	128
Sv. Jožef in Marija (<i>Narodna. Zap. Iv. Gruden</i>)	129
Marija v polju (<i>Ksaver Meško</i>)	129
Nejeverni pastirček (<i>Jan Plestenjak</i>)	130
Božična povestica (<i>A. Tavčar</i>)	132
Trije popotni so v Betlehem šli (<i>Svjatoslav</i>)	134
Kje so tiste stezice (<i>Janko Sicherl</i>)	135
Morski prašički (<i>Leop. Paljk</i>)	137
Spisi Durekovega Jurčka (<i>Franjo Čiček</i>)	139
Palček Peter (<i>Krista Hafner</i>)	143
Naš konj in naš pes (<i>Konči Ahačič</i>)	145
Božična (<i>Maksimov</i>)	145
Pismo Miklavžu (<i>Fr. Sever</i>)	146
Tepežna pesem (<i>Svjatoslav</i>)	146
Zlati orehi (<i>Milan Skrbinšek</i>)	147
Trdi orehi	152
Rešitev ugank	na ovitku

Ilustratorji: M. Bambič (naslovna), M. Gaspari, Fr. Uršič, Iv. Šubic, O. Gaspari, H. Smrekar in Konči Ahačič.

Ugankarjem za 4. številko:

Štirje izžrebani ugankarji dobe nagrade. Pri učencih osnovne šole se upošteva tudi manjše število rešenih ugank.

»Vrtec« izhaja prvi dan v mesecu, devetkrat med šolskim letom in velja z dvema ali tremi mladinskimi knjigami letno 22-50 din, ali v devetih mesečnih obrokih po 250 din. — List izdaja »Slomškova družba« v Ljubljani. Zanj odgovarja Ivan Štrukelj. Glavni in odgovorni urednik Fr. Ločniškar v Ljubljani, Aleksandrova cesta 10. Sklep uredništva do 5. dne v mesecu. — Uprava »Vrtea« je v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman). — Tiska ga Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).



Griša Koritnik

Praznik mladine

*Domovina, danes smo pri Tebi,
vsi smo Tvoji, daj, privij nas k Sebi:
mladi smo, neuki, nebogljeni,
toda vemo: zate smo rojeni.*

*Tvoji smo po krvi in zavesti,
ljubimo Te v sreči in bolesi,
Tvoj pečat nam vtisnjen je v srcé in lica:
Tvoj obraz, ime in govorica.*

*V nas kalí bodočnosti so Tvoje vzklike,
v Tebi črpamo in si krepimo mlade sile,
ko odrastemo, razpnemo se v višine —
vredni bomo Tvoje veličine.*

Marija Brenčič

Jugoslaviji

**Dal nam je Gospod neba
košček zemlje, košček sreče,
ki ji pravimo ljubeče:
naša Jugoslavija!**

**Silnih narodov Gospod
dal nam krepko je odločnost,
dal nam vero je v bodočnost —
blagoslovil je naš rod.**

**Bratje ene smo krvi,
ena močna smo družina.
Jugoslavija edina
v naših srcih naj živi!**

Zgodba o pastirju Pavlu

7. Prepad.



prva je Pavla vse prav rado imelo; očitno je ugajal krepki in razumni mladenci starim in mladim v gradu. Ko je bil Pavel še volar, so grajske dekcle želele uganjati z njim norčije, kolikor bi se jim zljubilo. Pavel pa se jim ni odzval in se jim je izogibal celo ob prostih urah. To so mu hudo zamerile in mu v svoji užaljenosti pokazale hrbet za vselej, ga vlekale skozi zobe in obrekovale, da mu kmalu še las na glavi ni ostal neoporečen. Njegovo hitro napredovanje v službi je pa tudi grajske hlapce razburilo: »Tako mlad,« so se jezili, »pa bo nam gospodaril?«

Kot volar in veliki hlapec je Pavel dobro spoznal grajsko služinčad. Vedel je, da vlada tudi nepoštenost med njimi. Na lastne oči je moral gledati, kako so nepoštene dekcle skrivaj prinašale iz

grajske kleti v velikih posodah vino, ki so ga potem skupno popivali in se napajali do pijanosti, vmes pa noreli, plesali in ponočevali. Zdaj jim je to seveda za vedno odklenkalo. Dasi jim je dajal Pavel poslej dvojno mero pijače, so vendarle godrnjali: »Prej smo pili dobro vino in plesali po mili volji, zdaj pa žlampamo slabo kislico in se raztegujemo le po ozarah, košenicah in gozdovih s sekiro, koso ali rovnico v roki.« Zamerili so najprej grofu, da jim je določil za oskrbnika ravno Pavla, ki je bil že dobro poučen o poselskem življenju v gradu. To je vžgalo v njih srcih srd tudi do Pavla, posebno še, ker se jih je že prej izogibal in naravnost grajal njih razvade. Nevoščljivost jih je grizla; dajali so si duška s tem, da so na skrivaj prav pridno zabavljali čezenj. Ko pa je pričel Pavel uvajati na graščinskem posestvu novejšo izsledke umnega gospodarstva, ki jih je že preizkusil na župnijskem posestvu pri fari, in so se morali vsi ravnati po njegovih odredbah, je kar zavrelo med grajsko služinčadjo. Kar očitno so godrnjali: »Takle mladiček, ki je bil včeraj še to, kar smo mi zdaj, in še manj, nas bo učil? In te novotarije, ki pod milim Bogom niso nič prida, naj mi, ki smo osiveli v grajski službi, vršimo in otepavamo? Le kje se je vzela in odkod je prišel ta prisiljenec jare gospode in seme samega hudirja?«

Napetost med služinčadjo in oskrbnikom Pavlom je bila tako ustvarjena in se dvignila visoko; zvišala se je znatno, ko se je očitno pokazalo, da stoji sam prejasni grof trdno za odredbami in odločbami svojega osebnega zaupnika in namestnika, grajskega oskrbnika Pavla. Tedaj pa je izbruhnilo: »Tako ne gre več dalje!« so vzklikali in se rotili. »Ali gre on, ali pa mi!« so se jezili. Telo ni več le pod pepelom, ognjeni zublji so se pojavljali že na površju in švigali kvišku. Ogenj sovraštva bi že bil izbruhnil, da niso zmernejši sproti gasili in kolikor toliko omiljevali napetosti. A dolgo tako stanje ni moglo trajati, to so čutili in vedeli vsi,

Pavlu se še sanjalo ni, da vre med grajsko služinčadjo, dasi je bil za vsako stvar dovolj razumen. V tem času je obračal vso pozornost le na izboljšanje gospodarstva po umnih načelih in se ni utegnil ukvarjati še z mislimi in čustvi podrejene grajske služinčadi. Pač je slišal tu in tam kako žaljivo opazko, izbruhe divje jeze, toda ni vedel, da velja to njemu, in ni pripisoval globljega pomena takim besedam; rajši jih je preslišaval in dalje izvajal svoje izboljševalne gospodarske načrte. Posebno gorka sta bila Pavlu grajski volar, tisti hrust, ki je bil že leta in leta v tej službi, pa ga je ta mladi potepin Pavel, ki se je Bog ve odkod priklatil, preskočil in naenkrat splezal tako visoko v grajski službi, sam pa je ostal vsa mlada leta samo volar. Z njim je soglašala in ravno tako črtila Pavla zagrenjena nekdanja prelepa grajska vratarica, sedanja razcapana in umazana zadnja svinjska dekla. Ta se je kar penila od onemogle jeze; grizla jo je ljubosumnost, da je zdaj ta mladič to, kar je nekdanj bila ona; prvi v očeh prejasnega gospoda grofal Očitno je govorila, da je treba mladega frkolina zlepa ali zgrda zapoditi; prva priložnost, ki se jim ponudi, naj ga s poti spravijo, in če drugače ne gre, naj ga ubijejo.

»Jaz sam ga ubijem in vržem v brezno, tega jarega mladca,« je viknil jezno volar, tisti hrust. »Le daj ga, kar daj ga; dobro delo storiš; za nas vse bi bilo prav tako,« ga je podžigala zadnja svinjska dekla. In se je pridušil volar, da ne bo prej miroval, dokler Pavel ne bo mrzel...

Kmalu zatem so grajski vozili hlode iz gozda, v katerem je bil pri tistih belih pečinah grozovit prepad; pravili so, da je brez dna: kdor noter pade, ga nikoli več ni ven.

In tako je nanese, da je mimo tistih belih pečin vozil volar, tisti hrust. In sam Bog ve, kako se je to moglo zgoditi: prav ob brezdanjem breznu so volarjevi voli čudno zavili z uglajenega pota v stran, toliko da ni težki voz zdrčal in treščil z živaljo vred v prepad. Le naglemu in umnemu ravnanju Pavlovemu, ki je bil v pravem hipu na mestu, se je posrečilo, da so s skupnimi močmi preprečili neizogibno nesrečo ter rešili voz in živino. »Hm!« je zahrkal tedaj volar, tisti hrust, ki se je zaklel, da bo Pavla ubil in v brezno vrgel, in rekel: »Gospod oskrbnik! Tukajle pokažite svojo modrost! Danes smo se rešili, kaj pa jutri? Tale prepad je treba odstraniti, ali ne? Samo vprašanje je, kako?«

»Nič lažjega! Zasuli ga bomo, pa bo; saj je dosti skalovja in zemlje v gozdu,« odvrne Pavel.

»Res, v gozdu je dosti skalovja in zemlje, ali za ta brezdanji prepad ne!«

»Tistile hribček poleg brezna bi vendarle zadostoval za to jamo; če ga prekucnemo v njo le sedmimo, tistile sprednji del, ki meji na prepad, se še poznalo ne bo, da je bilo nekoč tu brezno.«

»In če nima dna?«

»Nekje mora biti dno.«

Drugi so odpeljali hlode naprej, volarju pa se ni mudilo. Gre, nabere si kamnov, se previdno uleže na rob brezna, meče kamne vanj ter posluša. Bobnelo je, odmevalo, a nič se ni slišalo, da bi kamen kje obtičal, da bi bil kdaj padel na dno prepada. »Brezdanje brezno je to,« pripomni volar. »Tudi s celim gričem zemlje ga ne zasujejo, tako vam rečem. Mladi ste, gospod oskrbnik, bolje boste slišali kot jaz. Stopite bliže in poslušajte, kako bobni kamen, dna pa ne doseže.«

»To ni mogoče,« odgovori Pavel.

»No, pa vrzite še vi par kamnov, da se prepričate, kako in kaj,« je sikil volar.

Tam nekje v daljavi zavzveni tista romarska pesem. Pavel natančno sliši, kako pojo romarji:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas krvavi pot potil.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«

Pa stopi Pavel bliže prepada in posluša, ko vrže volar še drugi in tretji kamen v prepad. Posluša, a nič ne sliši, kdaj je padel kamen na dno brezna. Reče torej: »Zares, ta jama je globoka, brez dna pa vendar ni.«

Tista romarska pesem brni dalje:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas krvavo bičan bil.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«

Pavel počepne zdaj ob prepad in vrže prvi kamen v brezno. Posluša, posluša... Sliši bobnenje, konca res ne sliši. Volarju lebdi pred očmi, za kar se je pred zadnjo svinjsko deklo v gradu pridušil; tista romarska pesem brni še dalje:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas je s trnjem kronan bil.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«

Vrže Pavel drugi kamen v brezno in se še bolj k prepadu premakne. Posluša, posluša, a nič ne sliši, da bi se bil kamen ustavil ali padel na dno. Volarju šepetlje zli duh, naj stori hitro, kar misli, tista romarska pesem pa brni še dalje:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas je nosil težki križ.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«



Čisto na rob brezna počene Pavel in vrže še tretji kamen vanj in posluša, a nič ne sliši bobnenja. Sam rogati je menda pripomogel, da je tedaj zavrela volarju kri in ni nič pomišljal in brez krika in vika kar zahrbtno pahnil mirno poslušajočega Pavla v brezdanji prepad. »Nikoli več te ne bo ven, nikoli več ne boš gledal božjega sonca, ti priganjač grajski, ti!« Tako vpije v svoji maščevalnosti zmagovalno volar in daje s tem duška vedno večji tesnobi srca, ki ga je nankrat zgrabila in začela dušiti. Še vpije: »Nikoli, nikoli več ne boš nad nami gospodovalo, ti smetišče jare gospode! Z vsakim bom tako pomedel, kdor bi se še silil nad nas!« Tako je vpil, da bi prevpil v duši črno grozo...

Veter pa je zapihal in še glasneje je donela romarska pesem:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas krvavo križan bil.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«

*

Hlapci so spraševali volarja, ki je pozno prispel domov: »Kje si se mudil? Ti je mar nagajalo? Dolgo si se mudil, dolgo...!«

Volar je molčal.

Še so ga spraševali: »Pa kje je novi gospod oskrbnik?«

Volar je molčal.

»Kaj nista šla skupaj?«

Volar ne reče nič.

Spogledovali so se sedaj hlapci in niso vedeli, kaj bi še govorili. Temni pogled volarjev ni pomenil nič dobrega. Znano jim je bilo, kako se je bil pred svinjsko deklo zaklel. In vsak je slutil isto... Prilika je bila... Tudi trde hlapce je zgrabila skrb in jih dušila...

*

S tesnobo v srcu so iskali mladega grajskega oskrbnika sedem dni in sedem noči. Tudi volar ga je iskal. Zdaj je bil plah in pobit in brez moči, kakor Judež, ki je bil izdal nedolžnega Jezusa. Iskali so ga zaman, niso ga dobili. Prejasni gospod grof je žaloval za njim, da bi za lastnim sinom ne mogel bolj.

8. Na drugem svetu.



avel je medtem padal v breznu, romarska pesem, tista žalostna, je že davno utihnila; zadeval se je ob skalnate stene in še vedno padal... Naposled je padel na veliko seno kopico... na drugem svetu. To je bila sreča zanj, da je padel na kup sena. Kje bi sicer iskal svoje ude in kosti? Bil je strašno zbit in razmesarjen in seveda — mrtev.

Tam v bližini je stal sivi starec, Vetrov oče, z velikimi grabljami v rokah. Sušil je seno, ga zgrabljeval in zdeval v velike kopice. Ko je opazil, da je izpod odprtega stropa, ki vodi na oni svet, z veliko silo padlo nekaj na seneni kup, je dal grablje iz rok in šel pogledat, kaj bi bilo. In ko je pogledal, je videl, da leži vrhu kopice, ki se je po padcu močno vdala, nakažen mladenič. Še za bučikino glavico nima zdrave kože na sebi, ves je v krvi in začrnelih ranah. Starec ga prime za roko in mu potiplje žilo: še iskricice življenja ni bilo več v njem. »Tako mlad, pa že mrtev!« vzdihne dobri Vetrov oče, zakaj globoko v srce se mu je zasmilil ubogi mladec. Takoj nato zakliče: »Hej, mili vetre, Jugov Juce! Hitro na noge in priveslaj semkaj k meni!«

Lahen vetre je zavel, bil je to mili Jugov Jucec, se ustavil pred sivim starcem, Vetrovim očetom, in vprašal: »Dedek, kaj želite?«

»Tegale ranjenca rahlo odnesi tja k studencu, ga tamkaj okoplji v mrtvi vodi, nato ga prinesi zopet nazaj. Naglo!«

Mili vetrc Jugov Jugec: »Hajdi, ranjenec, vsedi se name, na moj hrbet; hitro, kakor bi ustrelil, bova pri studencu z mrtvo vodo.«

»Ranjenec je mrtev: zavij ga v bele rjuhe in odnesi na mehkih pernicah k studencu!«

Hitro ga je mili vetrc Jugov Jugec zavil v bele rjuhe, ga položil na mehke pernice ter ga odnesel po zraku k studencu z mrtvo vodo. Je zašumljalo v prvič: mladec se je že kopal v studenčni kopeli. Je zašumljalo v drugo: mladec je bil že skopan. V čudodelni mrtvi vodi so se mu zacelile vse rane, tako da se ni prav nič poznalo, kje je bil zbit in razmesarjen; vsa koža mu je bila cela, še za bučikino glavico ni bila več ranjena. Je zašumljalo v tretje: mladec je ležal iznova na velikem senenem kupu pred starim Vetrovim očetom. Nihče bi ne bil mogel verjeti, da je bil res kdaj ta mladec tako silno razmesarjen in zbit, tako mu je pomagala čudodelna kopel v studencu, a bil je še — mrtev.

»Mili vetrc, Jugov Jugec, hvala! Odstopi zdaj!« je rekel sivi starec, Vetrov oče. Mili vetrc Jugov Jugec se je močno napihnil; še preden se je poslovil od svojega deda, Vetrovega očeta, je pihnil ta vanj: rahla sapica je zavela in mili vetrc Jugov Jugec jo je zibaje se odveslal in izginil v očetovo hišo, v prostrani dom vetra Juga.



Sivi starec, Vetrov oče, je nekaj hipov obstal ob velikem senenem kupu in zadovoljno motril zaceljenega mladca, ki je padel daleč z onega sveta in prebiva sedaj v njegovem podzemskem kraljestvu. Nato pa je hitel k studenčku žive vode, ki je prijetno žuborela za dober streljaj proč od tam, zajel iz studenca žive vode za pol čutare, jo pogledoval proti luči in ko je obrnil pogled proč od posode,

je vzkliknil: »Prava je, čisto prava!« Z veselim obrazom je stal s čutarico v roki zopet pred mrtvim mladcem in ga trikrat poškopril s čudodelno živo vodo. Poškropil ga je z živo vodo prvič: mladenič se je pomladil, za nekaj let je bil mlajši kot prej. Poškropil ga je z živo vodo v drugo: pomlajeni mladenič je začel gibati z glavo, mahati z rokami in suvati z nogami. Poškropil ga je v tretje z živo vodo: pomlajeni in z vsemi udi gibajoči mladec se je predramil in obudil v življenje ter hkrati začutil tako silo v sebi, da bi zmogel griček prekucniti tam v grajskem gozdu in sam zasuti brezdanje brezno. Debelo je gledal okrog sebe. Nič ni vedel, kje je. Po ušesih mu je še brnela tista žalostna romarska pesem:

»Jezus je usmiljen bil,
za nas krvavi pot potil.
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi...«

Spomnil se je zdaj, da je s kamenčki meril globino strašnega prepada ob tistih belih skalah v grofovem gozdu; ko je v tretje vrgel kamenček v brezno in štrbunknil tudi sam vanj, kakor da bi ga bila neka sila pahnila noter. In je padal, padal, padal... In ko je padal, je v glavi izračunaval globino brezna, v srcu pa mu je odmevala romarska pesem:

»Jezus je usmiljen bil...«

Naenkrat pa je vse obmolknilo, se stemnilo in se v globoko spanje vtopilo.

Nič ni torej vedel, kje je sedaj in kam je padel. Na to seneno kopico? Je mar senena kopica dno strašnega prepada ob belih skalah v grofovem gozdu? Če je, potem je imel volar prav, ko je trdil, da cel griček zemlje ne zasuje brezdanjega brezna.

Pa kako, da se počuti tako zdrav in krepak? Kaj se ni nič potolkel, ko je padal, padal, padal...? Ali je mar umrl in je zdaj na drugem svetu?

Zadnja misel ga je čudno presunila, da je kar poskočil pokonci, se zravnal in se ogledoval. Bil je zdrav in vesel; ož čudodelna živa voda ga je pomladila, tako da ni bilo na vsem svetu zdaj goršega fanta. Ali kje je vendar? (Dalje.)

Bajt Fr.

Tri sestre

Živele so svoje dni tri sestre: Hrabrost, Odločnost in Razumnost.

Hrabrost je bila najstarejša, druga je bila Odločnost, a najmlajša Razumnost.

Hrabrost je bila zelo izkušena; zakaj njen življenjski tek je bil neprestan boj za obstanek. Boriti se je morala za svoje in večkrat tudi za svojih sestra pravice. Kri je prelivala v potokih. Zmagovita je prišla iz zadnjega odločilnega boja. Zaradi tega se je v njej utrdila samozavest, da je ona poklicana voditi mlajši sestri.

Prav to pa ni bilo po volji Odločnosti. Tudi ona je veliko pretrpela v teku svojega življenja. Prepričana je bila, da se upa živeti brez sestrinega varuštva. Zato se je začela s starejšo sestro prepirati tako strupeno in glasno, da se je bilo bati združenja.

Tudi najmlajša je v svojih mladostnih letih mnogo trpela. Živela je pečini v suženjstvu. Hlapčevstvo ji je polagoma prešlo v meso in kri. Ker pa je bila nadarjena, jo je krepila sebičnost, da je tudi ona nekaj. Ni dovolila, da bi jo vodila starejša, niti srednja sestra.

Nesloga je bila tolika, da so se dobri sosede zgražali in žalostili, hudobni pa veselili in komaj čakali trenutka, da planejo na nje, jih zaslužnijo in si razdelijo njih posestva kot vojni plen.

Ko je bil prepir na višku in se je bilo bati najhujšega, je nenadoma šinil z neba Duh božji rekoč:

»Dovolj je sovraštva, ljube sestre, dovolj je prepira. Pozabite, kar je bilo razkrajajočega med vami! Glejte, vaši sovražniki komaj čakajo, da vas vnovič pogoltnejo! Da pa laže prenesete to samoodpoved, naj ne vlada nad vami ne Hrabrost, ne Odločnost in niti ne Razumnost, pač pa božja poslanica — Složnost.

Sestre so razumele božji migljaj in se sporazumete v veliko veselje vseh treh.

Prozlični glasovi

Griša Koritnik

Jezus in Marija na poti

Jezus je po mestu hodil,
kjer so ceste ravne, bele,
in pogledal je na Mater,
ji dejal besede te-le:

»Ni mi dobro, mati moja,
žalostno ta pot se vleče,
niso zame ceste bele,
tudi hiše ne blesteče.

Kje potrkam naj na vrata,
da dobiva prenočišče?
Glej, povsod zapah in straža
in obzidano dvorišče.«

In pogledala je Mati
Sina in se v srcu zbala...
Rada bi mu nekaj rekla
in je komaj zamolčala.

»Res je, Jezus, sin tesarjev,
bele ceste niso zate,
tuje bodo ti ostale
hiše svetle in bogate.

Zunaj mesta, na planoti,
vem za toplo zavetišče:
v družbi črede in pastirjev
bova našla prenočišče.«

In krenila sta iz mesta
v hladu ob večerni zarji;
v Betlehemu sta ostala
med preprostimi ovčarji.



Sv. Jožef in Marija

(Iz Poljan pri Ložu)



Sveti Jožef in Marija
po svetu sta rajžala,
na poti jih noč doide,
napreje ne moreta.

Zvonovi so zvonili
in milo peli res.
Duhovi so pa peli,
da pride Bog z nebes.

Le hitro, hitro, Jožef,
da jeperge dobiš,
da mene v takem mrazu
tam zunaj ne pustiš.

Nocoj bom porodila
Kralja nebeškega,
ki je ustvaril zemljo in nebo,
človeku dušo in telo.

Zapisala Ivanka Gruden

Ksaver Meško

Marija v polju

(Po narodni)

*Marija je po polju hodila,
in rožice so se ji klanjale,
pojoče so jo pozdravljale:
„Pozdravljena, ti mlada Gospa,
pozdravljena, ti prelepa vsa!“*

*Marija je rožicam govorila:
„O ko bi ve rožice vedele,
kako je vse srečno moje srce.
rodila bom vašega Stvarnika,
rodila bom samega Boga.
Zato mi srce kot ve cveti,
in duša v nebeški sreči drhti.“*

*Globlje so se cvetke ji klanjale,
spoštljiveje še jo pozdravljale:
„Pozdravljena vélika, sveta Gospa,
rodila boš našega Stvarnika,
rodila boš Sina božjega —
pozdravljena nam, pozdravljena!“*

Nejeverni pastirček

V tistem času, ko sta Marija in Jožef iskala prenočišča, so bili pastirji v bližini Betlehema nenavadno molčeči in njihove ovce prečudno pohlevne in družne.

Noči so bile nekam mehko svetle in sladke in kar nič ni bilo pastirčkom do spanja.

»Le kaj naj to pomeni?« je pomislil stari črednik.

»Nekaj posebnega se bo zgodilo!« je dodal njegov vrstnik. Mladi in nezkušeni pastirčki so ju pa verno gledali in ničesar niso razumeli. Misli so se jim motale, pa se niso mogle izmotati do slike, ki naj bi kazala nekaj posebnega, še nikoli vidnega.

Starca sta bila pogreznjena vase, pastirčki so se pa oddaljili, da ne bi zgubili ovc.

»Kaj neki vse to pomeni?« je ponovil pastirček Anija.

»Nekaj posebnega bo!« je dodal pastirček Samuel, ki je le besede starca zajel, ni jim pa vedel pomena.

In pastirčki so strmeli v mrak, ki se je zgoščeval v mlečnosivo svetlobo in nikjer ni bilo opaziti teme. Oljčni nasadi so bili skoraj prozorni in še v kotanje se ni vlegala tema.

Ovce so se stisnile v skupine, čez hrbte druga drugi polegla glave in z odprtimi očmi negibno strmele, kaj bo, ko je tako čudno nebo. Druge dneve je bila ob tem času že trda noč, sedaj pa je kakor da bi se jasnilo in ne nočilo.

Tiste ure sta se Marija in Jožef zatekla v betlehemiški hlev in v tem hlevcu se je rodil Kristus, Zveličar sveta. Nič ni vokal, čeprav ga je zeblo in ga je bodlo na trdi slami. Saj je vedel, da to trpljenje ni nič v primeri s trpljenjem, ki ga čaka.

Ovce so kot okamenele in pastirčki so molče sedeli pri svojih čredah in čakali nekaj, kar jih je razvnelo in česar niso razumeli in niti slutili.

Nebo se je potemnilo nenadoma in mlečnosiva svetloba se je v trenutku prelila v pravo temo. Goste skupine ovc so bile ko kup teme in posamezni pastirčki ko očrneli mejniki. Strmeli so v temo in trepetali.

»Le kaj bo!« je zastokal Samuel. In zastokali so vsi, odgovora pa niso vedeli.

Bil pa je med njimi pastir Izak, mlad po letih, bilo mu jih je šele petnajst, toda star po izkušnjah in doživljajih. Bil je hudoben in zato nikjer priljubljen. Krasti je znal tako spretno, da ga nihče ni zasačil, trpinčil je svoje in ovce svojih sopastirjev. Toda vsi so se ga bali, ker je imel močne pesti in je bil neusmiljen do živali in ljudi. Njegov oče je bil razbojnik, njegova mati pa je bila premehekga srca, da bi mogla sinu razgnati slabosti. Pastirji so imeli Izaka za brezbožnika, vendar tega niso trdili očitno, njegovo vedenje jih je pa o tem vedno bolj utrjevalo.

»Le kaj bo še iz njega!« je skrbelo starega črednika, še bolj pa je skrbelo mater, ki je trpela zaradi moža in zaradi sina.

»Mati se mi smili!« je vzdihoval starec, kadar je o Izaku spet slišal kaj slabega.

Tudi to noč je bil Izak med pastirji in tudi on je molčal, toda ne od tesnobe, kaj bo, ko je nebo tako čudno, temveč od premišljevanja, kako bi najlaže izmaknil sosedovo ovco in jo najhitreje prodal. Cena je poskočila, mesto Jeruzalem je bilo natrpano tujcev.

»Kaj bo?« je presekala molk Anej. Utrnilo se je troje zvezd in prečudežna svetloba se je razlezla za nekaj trenutkov po taborišču.

»Kaj naj bi bilo? Nič! Kaj pa naj bo, če se utrne nekaj zvezd!« se je zaničljivo zarežal Izak, da je vse presunilo.

»Izak, ne govori brezbožno!« ga je ošvrknil črednik in tedaj se je nebo spet stemnilo.

»Vražarji!« je zarenčal Izak in se že hotel izmuzniti.

»Molči in boj se jeze božje!« je zagrozil črednik, da so pastirčki kar vztrepetali. Tedaj pa se je zgodilo nekaj, česar še nikoli niso doživeli. Na nebu je jelo skrivnostno šumeti, kot bi visoko nad njimi pošumeval oljčni gaj. V nedogledni višini se je odpiralo nebo in prečudno morje vsebarvnih žarkov se je razlilo proti zemlji. Pastirčkom je jemalo vid, v dušah jim je bilo pa sladko mehko, kot da se uresničujejo prerokbe očakov: »Sin Davidovega rodu bo prišel na svet in ga odrešil.«



»Čudeži se gode!« je menil črednik.

»Božja milost se razodeva!« je dodal starec.

»Vražarji!« se spet zarenčal Izak, kajti jezilo ga je, da mu svetloba križa naklepe. In vprav danes, ko so vsi pastirji tako zaverovani v nekaj neznanega, bi brez truda in nevarnosti odnesel ne le eno, dve, tri ovce bi lahko spečal.

Svetloba se je širila, širila, se razlezla čez vse nebo in bilo je svetlo ko niti podnevi ne. Iz svetlobe se je čula premila pesem.

»Nebeški zbori pojo!« je razsodil črednik, zamaknjen v nebo, prepričan, da prihaja na zemljo blagoslov božji.

»Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!« se je približevala pesem.

»Glej jih, angeli pojo!« je vzkliknil Anej in tedaj se je mavrični snop svetlobe utrgal z neba in kot mogočen steber obstal v bližini staj. Trume angelov so se pomnožile in pesem nebeških korov je bila vsak trenutek mogočnejša. Omamljala je in opajala, osvajala duše in srca.

»Pojdimo!« je vzkliknil starec. »Ali ne slišite glasu angelskega, da se nam je rodil Odrešenik!«

»Mir ljudem na zemlji...« je donela pesem.

»Meša se vam!« je siknil Izak. Toda niso ga slišali. Samo jih je gnalo v globel, kamor jim je kazal pot mavrični steber.

Ovce so se dvignile in meketaje sledile pastirčkom. Spremljala jih je pesem nebeščanov. Izaku je presedala pesem, še bolj pa svetloba. Za svoje ovce se še zmenil ni, zaupajoč, da se ne bodo razkropile.

»Prav, prav! Črednik, ob dve najlepši boš ti, ki te je samo jezik in vražak« je siknil in pograbil dve ovci in divje zdrvel z njima v globel. Ovci sta meketali tako presunljivo, da je stiskalo srce tako hudobnega Izaka.

Začul je spet pesem, toda pesem mu je nekam prijetno udarjala v dušo. In sam ni vedel kdaj in kako se je bližal proti mavričnemu stebru, kjer je bila pesem še glasnejša in slajša. In tedaj sta ovci meketali ne več presunljivo, temveč mehko, ko da bi peli. Držal ju je za vrat in se predal njiju volji.

In glej! Pripeljali sta ga pred hlevček, ki je bil čudežno razsvetljen. V jaslicah je ležalo dete, ob strani sta čula pri njem mati in njen rednik, ga grela osliček in voliček in pred hlevčkom so pa klečali pastirčki in so klečale ovce.

»Odrešenik sveta se nam je rodil!« je pripeval božjim korom črednik in so pripevali pastirčki: »Slava Bogu na višavi!« Izak je pokleknil čisto zadaj in ob njem sta pokleknila ovci. Sram ga je bilo svoje nevere in zjokal se je in se prvič v življenju pokesal: »Usmili se me, Odrešenik sveta, usmili se mene in mojega očeta!«

Odrešenik ga je uslišal. Ko je Kristus začel učiti in zbirati okrog sebe množice, je postal Izak njegov učenec in dobil ime Matevž, njegov oče, razupiti razbojnik pa je bil križan na desni strani Kristusa in ob smrti mu je Kristus rekel: »Resnično, resnično ti povem, še danes boš z menoj v raju.«

A. Tavčar

Božična povestica

Petačeva mati so vstali zgodaj zjutraj, so stopili v izbico, kjer je spal njih mali deček in so poklicali: »Tomažek, vstani!«

V posteljici se je zganilo in z blazine se je dvignila zaspana glavica.

»Vstani, da pojdeva v cerkev!«

Mali srajčnik se je izkobacal iz postelje in tekel v izbo k peči. Tam se je umil in oblekel. Mati so mu prinesli še nedeljsko suknjo in toplo kapo iz polhovih kožic. Sebi so ogrnili veliko ruto in sta šla. Mrzlo jima je zarezalo v lice, ko sta stopila skozi vežne duri na prosto. Bila je še tema. Uro daleč od farne cerkve je stal njih kmečki dom. Tomažek se je prijel matere za roko in krepko korakal zraven njih.

Danes je dan pred božičem, zvečer bo sveti večer in ljudje bodo šli k polnočnici. Tomažek pa ne bo smel iti, ker je še premajhen, z materjo bosta varovala dom. Zato sme sedaj z njimi v cerkev. Med potjo se je oziral v nebo, pregledoval zvezdice in premišljeval: to so nebeška okenca, skozi nje gledajo angelčki na zemljo; kje so neki tista zlata nebeška vrata, ki se bodo zvečer odprla, da bo skozi nje Marija prinesla Jezuščka iz raja.

Molče sta dospela do cerkve in vstopila. Tomažek se je skrbno pokrival in



se ozrl po mračni cerkvi. Tedaj je v stolpu zazvonilo, oltar je zažarel v lučkah, pri zakristiji je zapel zvonček in na koru so zabučale orgle. Tomažek je ostrmel. Kako je lepo, lepo! Tedaj pa je zagledal na velikem oltarju nebeško Mamico z Jezušekom v naročju. O, saj sta že tukaj. Kako zelo sta lepa in Jezušček prav njega gleda, da res, prav njega in nebeška Mamica tudi. — V cerkvi moramo moliti, se spomni Tomažek in šepetaje pomoli »Zdrava Marija...« Potem pa zopet odprtih ustec strmi v krasoto oltarja.

Polagoma mu postaja hladno. Mraz je, pomisli Tomažek in Jezušček tam gori je v sami srajčki in bos, brez suknjice je in brez nogavic, gotovo ga zelo zebe. In zvečer ga bo Mamica položila v jaslice, tam pa je samo mrzla slamica, nič tople odeje. Kako bo zeblo sirotka! Ko bi k nam prišel, pri nas bo toplo.

»Nebeška Mamica, prinesi zvečer Jezuščka k nam, naša mati bodo danes potice pekli in bomo imeli zelo toplo v hiši. Pridita, prav zares pridita,« vabi Tomažek.

In glej, nebeška Mamica mu je pokimala in Jezušček se je nasmehnil.

»Prideta, prideta,« je tiho ponavljal deček. Lepo in veselo mu je bilo v dušici. — Težko je čakal, da je minula sv. maša. Mudilo se mu je domov. Jezuščku bo treba pripraviti posteljico. Na sveti večer mora ležati v jaslicah in te bo napravil Tomažek sam.

Ko sta šla z materjo iz cerkve, pravi: »Mati, zvečer prideta Marija in Jezušček k nam.«

»Seveda prideta.«

»Ali ste videli Marijo, ko je pokimala?«

»Komu je pokimala?«

»Meni, veste, rekel sem, naj zvečer Jezuščka k nam prinese, da ga ne bo zeblo. V cerkvi je mraz, pri nas bo pa toplo, kajne mati in jaz mu napravim jaslice.«

»Da, da,« so pritrdili mati in zraven mislili, naj ima veselje, zvečer bo itak kmalu zaspal, morda se mu v sanjah izpolnijo želje.

Doma se je Tomažek takoj lotil dela, toda sam ni mogel napraviti jaslic. Prosil je pastirja Janeza pomoči. Poiskala sta lepe deske, merila sta, žagala, obrezovala in zabijala in popoldne so bile jaslice narejene. Postavila sta jih v izbo k peči. Lepe bele so stale pred Tomažkom, toda prazne. S čim postlati? Slamica je trda. — Že ve! Iz košare, kjer imajo mati šivanje, vzame škarje in odhiti v hlev. Tam ima svojo ovčko Belko. Stopi k njej in jo objame okrog vratu: »Veš ovčka, zvečer pride Jezušček k nam, v jaslicah bo ležal, a slamica je trda, tvoja volna pa je mehka, jo boš dala, kajne.«

Ovčka je meketaje pritrdila in mirno je stala, ko je Tomažek strigel volno in kosmiče polagal v star pehar. Ko je delo dovršil, je odnesel volno v hišo in jo skrbno zdeval v jaslice. Tako, pripravljeno je.

»Mati, kdaj pride Jezušček?«

»O polnoči.«

»A kdaj je to?«

»Ko bodo vsi odšli k polnočnici.«

Ah, to je še dolgo! Ves nemiren je stopical sem ter tja: iz izbe v kuhinjo k materi, iz kuhinje zopet v izbo k jaslicam. Ne, ni mogel večerjati, niti dobra polica mu ni dišala. Komaj je dočakal, da so oče, teta in



pastir odšli v cerkev. Ostala št'a z materjo sama.

»Zaspan si, Tomažek, pojdi spat.«

»Ne, mati, počakam Jezuščka, sedaj pride.«

Ko zaspi, ga ponesem v posteljo, so mislili mati, se vsedli za mizo in brali. Zdaj pa zdaj so se ozrli po Tomažku, ki je žarečih ličec in široko odprtih oči sedel pri peči in pogledoval sedaj v prazne jaslvice, sedaj v vrata.

Na steni je ura odbila polnoč. Tedaj pa je tiho stopila v sobo nebeška Gospa, še lepša kot je bila v cerkvi, z Jezuščkom v naročju. Pristopila je



k jaslcam položila lepo Dete na mehko posteljico in pokleknila ob njem. Tomažek je drhtečega srčeca strmel v živo božje Dete, ki se mu je smehljal tako lepo, tako sladko. Zlezel je s klopi, pristopil k Detetu in pobožno poljubil sveto ročico, ki se je stegovala proti njemu in ga blagoslovljala. Blaženo lepo je bilo Tomažku v dušici. Bil je srečen, zelo srečen. Jezuščku pa je bilo toplo tukaj. O, saj njega v mrazu nikdar ne zebe, ne, zebe ga le ob mrzlih hudobnih srcih. Tomažkovo srčece pa je bilo to-

plo in dobro. Ljubil je Jezuščka in njegovo Mamico.

Mati pa niso videli svetih gostov, le čutili so njih bližino. Svetonočna sreča in sladkost je tudi njim napolnila dušo, ko so polagali spečega Tomažka v posteljo.



Sojatoslav

Trije popotni so v Betlehem šli ...

Trije popotni so v Betlehem šli,
Jezus, Marija in Jožef,
lačni in žejni, utrujeni vsi,
Jezus, Marija in Jožef.

Vzdignil je Jezus otroško roko,
zraslo je polje pod strmo goro.
Pa je Marija besedico rekla,
izpod gore je vodica pritekla.
Jožef zasadil je palico v skalo
in je iz skale drevesce pognalo.

Trije popotni so v Betlehem šli,
Jezus, Marija in Jožef,
pojmo za njimi veselo še mi!
Jezus, Marija in Jožef ...



Janko Sicherl

Kje so tiste stezice ...



Vročega dne sredi poletja so sopihali iz doline v planinski breg gospodje planinskega društva ter se trudili, da bi čim boljje markirali planinska pota in steze. V primernih razdaljah so mazali živo-rdeča znamenja (markacije) na debela, poslopja, plotove in na druga vidna mesta. Sredi rdečega obroča pa se je belila okrogla lisa, ki je vidna deloma tudi ponoči. Na razpotjih pa so postavili kažipotne tablice.



Na teh rdečih lesenih tablicah je bilo napisano z belo barvo ime kraja ali planinske kočje, do katere vodi pot ali steza. Bele puščice so kazale smer, pa tudi čas hoje je bil označen na tabli.

Turisti, člani markacijskega odseka, so po trudapolnem delu zadovoljni odšli zopet domov ter spotoma z velikim veseljem srečavali živa znamenja, ki kažejo tujcu pravo pot.

Vršičnikov Tomaž, ki je pasel živino nad potjo v gorski jasi, pa je zviška gledal te nove »farbce« ter rentačil: »Kaj pa je treba teh komedij! Jaz že vem za pot.« Vzel je nož ter si preganjal dolgčas s tem, da je izrezaval kolobarčke, z veliko gorjačo pa je klestil in sklatil marsikatero tablo ter jo skuril na paši.

Jeseni so nenadoma vpoklicali k vojakom Tomaževega očeta. Tomaž je moral poprijeti za marsikatero težko delo doma in v gozdu.

Nekega dne se je pri delu v gozdu močno poškodoval na glavi, da so morali poslati po zdravnika v dolino.

Gospod doktor, ljubitelj planin, je rade volje odšel na pomoč v hribe. V dobri veri, da gre prav, je stopal brez skrbi za markacijami, češ: »Bo že prav, saj so mi v dolini dejali, da so markacije prenovljene, razpotne tablice na mestu in tako bom že našel k Vršičniku, čeprav še nisem bil tam.« Toda zmotil se je dobri mož.

Ko je srečal ženico, ki se je vračala s planine, kjer je nabirala gorski mah, jo je vprašal: »No, mama, ali je še daleč do Vršičnika?«

»Gospod, po tej poti ne boste prišli tja, zašli ste previsoko, na razpotju bi morali na desno. Ako se Vam mudi, Vam pokažem bližnjico.«

»Prosim, bodite tako dobri. Res, mudi se mi, ker moram k ranjencu na Vršič.«

Mračilo se je že, ko je stopil gospod doktor v Vršičnikovo hišo. »Oprostite,« je dejal »zakasnil sem se. Nisem mogel prej priti, ker sem šele popoldne prišel iz mesta. Takoj sem odšel k Vam, pa sem žal zgrešil pot, sicer

bi bil že davno tu. Neki nepridiprav je razbil razpotne table. Mu bom že pomagal. Naznanil bom oblasti.«

Tomaž je ob teh besedah pozabil trenutno na vse bolečine. Nekaj ga je zapeklo pri srcu in molče je prenašal svojo bol ob zdravniški pomoči, pa tudi pozneje je odano čakal okrevanja. Večkrat se mu je sicer še stemnilo pred očmi, videl je same rdeče kolobarje, a trdna narava je premagala ose — zdravje se je kmalu vrnilo.

Zdravnik je res naznanil orožnikom, da je nekdo uničil markacije in tablice in prosil, naj občina razglasi, da je to kaznivo.

Z veseljem se je Tomaž napotil proti po okrevanju zopet z doma med svet — v cerkev k maši. Po maši je občinski mož razglasil:

Naredba o markacijah.

§ 1.

Poti, steze in smuške smeri, ki služijo turistovskemu prometu in smučarstvu, se zaznamujejo takole:

Za orientacijo se postavljajo barvna znamenja (markacije), kaži potne tablice, tablice za slepe poti in smerna znamenja.

§ 2.

Prepovedano je uničevanje, odstranitev, poškodovanje in neupravičeno postavljanje ali napravljanje v § 1. popisanih orientacijskih naprav, kakor tudi postavljanje drugačnih znamenj za turistične in druge namene.

Končno je navedel mož tudi kazni, ki jih določa zakon za tistega, ki se pregreši, da uničuje markacijske naprave: denarna kazen od 10—1000 din ali zapor od 1—20 dni.

Tomažu je kar sapa zastajala, ko je poslušal to naredbo. Zdelo se mu je, da gleda občinski mož prav njega, zato se je skripoma izmuznil ter se izgubil domov. Skrbelo ga je, da ne bi njegovi grehi prišli na dan. Trdno je sklenil, da bo odslej pustil v miru »farbce«. Pokora je bila itak dovolj velika, lahko pa bi izgubil življenje, ako ne bi takrat, ko se je ponesrečil, g. zdravnik še prišel pravočasno na pomoč.

*

Pozno jeseni so zopet prišli gospodje iz doline. Tokrat so iskali fantiča ki bi jim pomagal pri markiranju zimskih potov. Oglasili so se tudi na Vršiču. Tomaž je bil takoj pripravljen, da bo zaznamoval smuške steze. Nosil je trikotne tablice, smerna znamenja, ki kažejo smer smučarjem. Prav ošeč so mu bile lične tablice. Spodnja in zgornja tretjina je rdeče barve, v sredini pa so tablice bele. Smerne tablice so pričor-stili v višini 2 do 3 m na drevesa ali na kole, da jih sneg ne zakrije. Tomaž je plezal urno kakor neverica. Vsi gospodje so ga hvalili. V zahvalo so mu dali dobro malico in g. načelnik markacijskega odseka mu je stisnil še par dinarjev v roko rekoč:

»No, ti si že fant od fare, ker se zanimaš za planinska pota. Vem, da boš spoštoval in varoval znamenja, ki si jih sam postavil, saj so markacije važna in koristna naprava za pospeševanje turizma in smučarstva.«

Tomaža so ganile te besede in skoraj ihtel se je zahvalil dobremu gospodu in mu obljubil, da bo tudi on postal pravi turist, zraven pa si je mislil: »Ej, gospod, če bi vedeli, kdo Vam je razbil prve table, bi gotovo izbrali kakega drugega fantiča za markiranje.« No, pa to so bile le hipne misli, zakaj Tomaž je že z dejanjem pokazal, da stopa po pravi poti poboljšanja.

Morski prašički



Ali jih poznate? Na sliki opazite stara dva z mladiči. Morski prašički so prav prijetne živalce, ki jih redimo prav tako kot domače kunce. Bajе izvirajo od divjega morskęga prašička, ki živi v državi Peru v Južni Ameriki. Od tam so jih Holanci prenesli v Evropo v 16. stoletju, t. j. kmalu po odkritju Amerike. Dandanes jih gojē po vsem svetu v raznih pasmah ter najrazličnejših pisanih barvah. Ima-

mo kratkodlake bele s črnimi in rdečkastorjavimi progami, črne, rdečkastorjave, dalje dolgodlake tako imenovane »angorske« in rozetne ali zvezdaste, katerim se razvršča dlaka v rozetah ali zvezdah. Te slednje ste lahko videli na kmetijski razstavi na letošnjem jesenskem velesjmu v Ljubljani. Morski prašički so zelo živahne in kaj prijetne živalce. Sedeč na zadnjih nogah, si prašiček tlači s sprednjima tačkama hrano v gobček. V hlevčku teka neprestano okrog, najraje ob steni, kjer si kmalu napravi stezico. Lepo jih je opazovati, ako jih je več skupaj. Drug za drugim se pode v vrsti naokrog. Stokrat in še večkrat obkrožijo hlevček, ne da bi za trenutek obstali. Oglašajo se s kruljenjem kot naši domači prašiči. Prav zaradi tega jim tudi pravimo prašički. Zadovoljni in siti mrmrajo, razdraženi in lačni pa cvilijo. Samec in samica sta vedno skupaj ter se prav dobro razumeta. Živalce so zelo čiste, druga drugi oblizuje in umiva s sprednjima tačkama kožušček. Ko samica spi, bdi pri njej samec in jo varuje. Ako se pa zaspanka le predolgo ne zbudi, jo začne samec nejevoljen s tačko dregati v gobček in ji mrmrati na uho. Morda ji brunda takole: »Pokonci, pokonci zaspanka, dovolj si se naspala, zdaj je vrsta na meni!« Komaj odpre samica očke, že začne kimati samec. Seveda, gospod zaspaj zdaj brez skrbi, saj ga straži njegova zvesta družica. Sploh se stara dva zelo zanimivo vedeta. Človek ju opazuje ure in ure, pa se jima ne more nikoli dovolj načuditi.

Morski prašiček je glodavec kot domači kunc in žre vse, kar mu pride pod zobe. Najraje ima zelenjavo, kakor: zelje, ohrovt, korenje in peso. Ker ni pozimi dobiti zelenjave, krmimo morske prašičke s kuhanim krompirjem in s krompirjevimi olupki, ki jim primešamo nekoliko otrobov. Pozimi žre seno, za priboljšek pa jim vržemo kak korenček ali peso. Na dan jih lahko krmimo samo dvakrat, zjutraj in zvečer, ali pa tlikrat: zjutraj, opoldne in zvečer. Predvsem moramo paziti, da ne dobe mokre zelenjave. O krmljenju morskih prašičkov velja isto, kar je bilo napisano v 3. številki »Vrtca« v prehrani domačih kuncev.*

* Zjutraj: suho krmo, t. j. seno ali ovseno slamo; opoldne: kuhinjske ostanke in kuhan krompir, pomešan z otrobi ali pa zelenjavo (pozimi peso ali korenje); zvečer: seno in pest ovsā ali zamešano mehko krmo.

Morske prašičke gojimo v hlevčkih prav tako kot domače kunce. Zanje ni treba niti velikih prostorov. V zaboju, ki meri 70×50 cm, redimo lahko dve samici in samca. Prostor, ki je dvakrat večji, pa zadostuje za pet do šest samic in samca. Hlevček pa mora biti svetel, zračen in suh. Samica skoti dva do petkrat, navadno pa le tri mladiče, ki začno tekati za materjo, kakor hitro pridejo na svet. Kot veste, zapuste mladi domači kunci gnezdo šele, ko so najmanj štirinajst dni stari. Devet dni stari šele spregledajo. Morski prašički pa pridejo na svet že popolnoma razviti in takoj spregledajo. Drugi dan že sede poleg mamice pri polni skledi in zajemajo iz koritca zrnje ali pa zelenjavo. Samica jih sicer hrani z mlekom štiri tedne. Ves ta čas jim je skrbna mati. Vodi jih h koritcu, varuje in brani, če jih starejši prašički podé in se vanje zaletavajo. Ko pa mladiči odrasčajo, se materina vroča ljubezen vedno bolj ohlaja, tako da se po treh tednih zanje sploh ne zmeni več. Samec pa ne kaže posebno svoje očetovske ljubezni do mladičev. Zanje se on malo ali nič ne zmeni. Nasprotno, včasih se jih neusmiljeno loti in se zgodi, da temu ali onemu pregrizne vrat. Osem tednov stari mladiči so že povsem samostojni. Popolnoma pa dorastejo živalce šele v 8 do 9 mesecih. Morski prašički učkajo šest do osem let starosti. Starica jih nosi 65 do 67 dni, medtem ko nosi zajklja le 30 dni. Na leto skoti samica trikrat.

Nekoliko dni preden skoti samica mladiče, jo vzamemo iz skupnega hlevčka ter denemo v posebno kletko ali zaboj, ki ga nasteljemo s slamo ali z listjem. Mladiče pustimo pri materi štiri do pet tednov. Šele nato jih namestimo v večjem prostoru, kjer lahko redimo skupaj do petdeset in še več mladičev. Poleti jim lahko pripravimo ograjeno »tekališče« kar na trati na prostem. Ograja je lahko lesena ali pa iz žične mreže. Zadostuje pol metra visoka. V tekališče postavimo podolgovate lesene zaboje brez dna. Ti zaboji so pol metra dolgi, 20 cm visoki in prav toliko široki. Na eni strani izrežemo primerno veliko luknjo ter zaboj poveznemo tako, da živalce lahko stečejo pod zaboj, kjer so varne pred dežjem. Pa tudi ponoči navadno spe pod zabojem. V tekališču postavimo lahko več zabojev. V enem ima prostora pet in še več živalic. Ker so morski prašički zelo skromne živalce, jim ni niti treba graditi posebnih hlevčkov. Zadostujejo že navadni zaboji, ki jih primerno preuredimo ter jim na sprednji strani pritrdimo žično mrežo. Vsekakor pa moramo paziti, da niso živalce na prepihu in da pozimi ne zmrzujejo. Kletke nasteljemo s slamo ali z listjem, da so živalce vedno lepo na suhem. Mokrota jim namreč zelo škodi. Ako imajo vedno na razpolago svežo zelenjavo ter pozimi korenje ali peso, sploh ne pijejo vode. Mleko pa imajo prašički zelo radi. Vendar pa jim ne dajajte mleka, če jih nameravate prodati raznim zavodom, ki kupujejo morske prašičke za poskusno cepljenje proti raznim nalezljivim boleznim. Povpraševanje po morskih prašičkih je namreč v zadnjih letih močno naraslo. Razni bakteriološki zavodi jih vsako leto pokupijo po več tisoč.

Dragi otroci! Poleg izrednega veselja, ki vam ga nudi reja morskih prašičkov, si lahko na ta način ustvarite vir dohodkov. Ko boste imeli večje število živalic, pišite nam in navedite, koliko prašičkov imate na prodaj. Sporočili vam bomo naslov, kamor jih boste prav lahko prodali

»Na dobro rejo!«



Dobra volja je najbolja



*D. Spisi
Durekovega jurčka
V javnost dal Franjo Licela*

Kaj znam iz zgodovine

Iz zgodovine znam marsikaj. Zgodovina je namreč vse, kar se je že zgodilo. Kar se še bo, to še ni zgodovina. Tega Brtoncljev Janez ne ve. Kajti, če bi vedel, ne bi zinil včeraj take neumnosti, ko ga je vprašal gospod učitelj, kje je pokopan ogrski cesar Atila. Janez Brtonclj je namreč odgovoril:

»Gospod učitelj, jutri me ne bo v šolo, ker bomo klali prašiča!«

Presneti Janez! Tak prašič, ki še danes živi, vendar ne spada v zgodovino. Ako bi učitelj vprašal mene, kje je pokopan Atila, bi povedal takole:

»V zemlji. Toda danes ga ni več! Je že strohnel in se spremenil v humus ali črno prst. Pri nas je nekoč poginila mačka in smo jo pokopali na vrtu in ko smo letos tam prekopavali, ni bilo o mački ne duha ne sluha. Izginila je kakor kafra. Kaj mislite, gospod učitelj, kam je izginila? Jaz vem. Spremenila se je v zemljo ali prst kakor zakleta kača v princeso. Vsega tega bi ne bilo, ako bi Atila ne bil umrl. Potem ga ne bi pokopali in bi lahko šel jutri k Brtonclju na koline. Tako pa mine vse, kar je mrtvega.« To je zgodovina.

Zgodovina je tudi, ako se stepeta dva cesarja, na primer, ko je turški sultan jahal okoli Dunaja ter klical cesarja na korajžo. Takrat so naredili naši pradedje zid okoli cerkve ter vlivali Turkom na glavo toplo vodo. Tega Turki niso marali, topla voda jim smrdi kakor nam mrzla, in so raje zbežali. Dandanes se ljudje ne vojskujejo več z vodo, ampak si režejo glave.

V zgodovino spada tudi Krištof Kolumb, ki je jahal na barki v Ameriko. Tam so našli prijatelji sovražnika in so se zato stepli. Kolumb je zbežal nazaj in ko je prišel domov, je ves utrujen povedal, da so v Ameriki Indijanci, ki jim raste na glavi petelinje perje in da požirajo ogenj kakor mi lešnike. Kolumb je vozil tudi jajca v Ameriko in jih tam prodajal. Indijanci so mu dali zato vrečo krompirja, ki jo je potem Kolumb vlekel preko morja. Ko je Krištof Kolumb umrl, se ni več vozil v Ameriko. Amerika leži na drugi strani sveta in se od nas ne vidi.

V zelo starih časih ljudje niso hoteli zidati hiš, ampak so raje naganjali medvede iz brlogov. Ko so takega medveda ubili, so mu odpovedali stanovanje in ga pojedli. Ko jim je postalo v brlogih prevroče, so se šli hladiti

v plitva jezera in da jim ni bilo treba hoditi nazaj, so si kar v vodi postavili stanovanja. To so bili mostiščarji. Stari Ljubljančani so še tako stanovali.

Ko še nas ni bilo, so stanovali tukaj stari Slovani. Stari Slovani so bili na suhem poljedelci, v vodi pa ribiči. Kadar so lovili zajca ali jerebico, so bili lovci. Bili so zelo hrabri in se niso radi bojevali. Če se jim je kdo zameril, so ga pretepli, potem pa je lahko mirno živel.

Kadar so se bojevali, so poskakali v vodo in dihali skozi cev. Zato jih sovražnik ni mogel videti in je streljal v prazno. Ko je opazil, da nič ne zadene, je šel domov. Takrat so prilezli Slovani iz vode in se sušili na soncu. Bilo jih je kakor listja in trave. Ko so se posušili, so šli večerjat in spat.



Stari Slovani tudi niso volili svojega kralja tako kakor drugi, ampak so postavili na njivo stol in posadili nanj kmeta. Ko se je kmet že dovolj nasedel, je prišel od daleč tisti, ki bi rad bil kralj. Potegnil je kmeta s stola in mu dal kravo ali bika, konja in mošnjo denarja. Kmet je šel domov, a kralj je sedel na tisti stol. Prej je še izpil poln klobuk vode. Potem pa je gledal na vse štiri strani sveta. Ko je nastala tema in ni ničesar več videl, je šel domov. Doma je povedal, da je postal kralj in da se nikogar ne boji.

Stari Slovani niso bili vedno tu doma. Ko jih še ni bilo tu, so prišli iz Rusije. Ker pa niso znali zemljepisja, so si zavihali hlače ter šli po rekah navzgor. Tako so prišli v naše kraje in stopili na suho. Pred njimi so dirkali divji Huni, ki so bili priraščeni na konje. Jedli so surove konje, ki so jih imeli pod sabo in sploh niso nikoli razjahali. Kadar je poginil konj, so ga pokopali s Hunom vred. Zato danes Hunov nikjer več ni, ker so vse pokopali.

Ko so začele ljudi boleti noge, so si napravili železnico. Zakurili so pod velik kotel in ga napolnili z vodo. Spodaj so pritrdili kolesa in ko je postala voda vroča, so se pričela kolesa sukati. Tisti, ki je kuhal vodo, se je imenoval strojevodja in se je lahko zastonj vozil. Drugi so morali plačati. Lahko pa so šli tudi peš za vlakom. Tedaj jim ni bilo treba plačati. Kdor ni hotel iti, je lahko ostal doma. Ako se je kdo ustrašil vlaka, so ga drgnili z mrzlo vodo ali pa ga polivali s kisom.

Šol še takrat ni bilo in se je lahko vsak učil doma. Ako komu ni bilo mar učenje, se je lahko šel potepat. Kdor se je hotel učiti, je moral najprej loviti goske. Ko so odmolili, so se vsi zapodili na gmajno loviti goske ter jim pulili perje. Takrat še namreč niso tako pisali kakor mi. Ko si je vsak nabral dovolj perja, so ga namočili v črnilo in pisali. Ko so bili gotovi s pisanjem, so se mazali po obrazih. Temu so pravili risanje.

Moj oče mi je pravil, da je njegov stari oče некоč lovil gosi. A ko je ujel gos, ji ni populil perja, da bi pisal, ampak je kar celo oskubil na hitro roko. Nato jo je spekel in pojedel. Tako pisanje je imenitno! Toda stari oče ni hotel pisati, temveč je perje stlačil v vzglavje. Zato so ga zaprli. Smešno se mi je zdelo, da bi bil zaprt, ko pa še šole bilo ni!

Jaz bi se dal takoj zapreti, če bi mi ponudili zato pečeno gos. Tako dolgo bi bil zaprt, da bi jo snedel, potem pa bi me izpustili. Ako bi me vprašali doma, kje sem bil tako dolgo, bi povedal, da sem imel zgodovino. Taka zgodovina bi bila dobra!

To so vedeli že stari Rimljani, ki so redili gosi zato, da so jim ponoči lajale, podnevi pa so jih pekli in jedli. Danes Rimljanov ni več, gosi so pa ostale. Na Martinovo imajo gosi svoj god in takrat je njihove zgodovine konec.

Pozimi pri nas

Kadar zapade sneg, nastopi zima. Zima je letni čas in traja od jeseni do spomladi. V Afriki so porinili zimo v poletje, zato tam nimajo snega. Led dobivajo iz našega ribnika. Vozi ga štrucarjev Irga, ki si podloži šop slame pod led, potem pa čika. Kadar vleče jug, se krega Irga:

»Kapa kosmata, ves led mi bo porzlo!«

Pri nas doma zakuri mati krušno peč in ko je topla, zlezemo vsi nanjo. Naša muca je vedno prva. Potem sem jaz. Oče navadno sedi za mizo ter lušči fižol. Naenkrat se zadere:

»Hrkadibrkal! V parklje me grizel!« Pa je že na peči. Lani smo imeli nesrečo, ko je zazeblo očeta v noge. Hud mraz ga je pritiral iz gozda, kjer je lovil drva.

»Po sibirsko smrdi zunaj!« je dejal in skočil na peč. Skočil pa je preveč in peč se je podrla. Jaz in mačka sva obvisela na robu, oče pa se je znašel v sredi žerjavice, le noge so mu še ostale blizu mačkinega repa. Črna kosmata kapa pa mu je zletela v kuhinjo, kjer je kuhala mati jesprenček. Takrat zakriči mati:

»Ježeš, ježeš, na pomagaj, vsi svetniki! Sam peklenšček sedi v peči in mi kaže jezik!« Ali oče ni kazal jezika.

»Buzarona!« se je zadr. »Tega pa že ne, da bi se peklenšček kakor prase!« Urno je splezal iz peči v kuhinjo. Niti gledal ni preveč in je podrl mater



in dve skledi. Takoj je počepnil v zvrhan škafo vode. Ko se je ohladil, je rekel:

»Jutri pojdem k zidarju in mu pri priči zavijem vrat! Tak zmikavt, da bi še peči ne smel potipati, pa se ti že sesede kakor kurje jajce, če sedeš nanj!« Ali oče ni tipal peči, ampak je skakal nanjo. Mati takoj pogasi žerjavico. Hvala Bogu, ješprenček je bil že kuhan! Hitro smo ga pojedli in šli spat.

Drugi dan je prignal oče zidarja. Prav prijazno sta se menila po poti. V sobi pa mu pokaže oče peč ter reče:

»Vidiš, preteti maltar, kakšne so tvoje peči?« Zidar je gledal peč, tačas pa si oče odgne pas ter ga pošteno premikasti. Zidar se je ustrašil in počenil. Šele ko je postal že ves klobasast, je prijel očeta za roke ter zavpil:

»Čuj, prismuknjeni Durek, to se da vendar popraviti!«

Takrat je odnehal oče in oba sta se lotila peči. Letos se ni več podrla. Sicer pa sedaj oče previdno leze na peč in dolgo tipa, preden sede nanjo. Ko že sedi nekaj časa, mi pravi:

»Jurek, le pazi, da ne padeva v pekel! To ti rečem: v peklju je še pozimi prevročje!«

Podnevi se drsamo. Drsanje se mi sploh zdi najlepši učni predmet. Samo oče onegavi vedno nekaj.

»Seme razborito!« mi je rekel včeraj. »Bos se drsaj, mrcina! Mari misliš, da podplate kradem?«

Hitro odvrnem očetu: »Dobro, očka, bom se drsal bos. Samo pokažite mi, kako to gre!«

Ali očka se za nobeno ceno ni hotel sezuti in se drsati bos. Zato tudi jaz nisem poskusil.

Ptice pevke, ki so pozimi pri nas, so vrane. Vrane so zelo koristne pevke, ker pobirajo na cesti konjske fige. Tudi stari Pezdirc jih rad pobira, samo da jih on ne je, ampak jih baše na voziček ter jih vozi domov na gnoj. Vrane so na Pezdircu silno hude in ga kregajo kakor capina. Potem so na cesti tudi vrabci in male vrane, ki jim pravijo kosi. Kosi imajo spredaj rumen kljun, zadaj pa črn rep. Tudi drugače so črni. Kos je tudi naš gospod župan, a nima rumenega kljuna. Žvižga pa dobro. Pravijo mu tudi gospod Kos. Menda tudi kosi sfrče v južne kraje. Župan pa ostane čez zimo tu.

Župan Kos ima velike brke kakor šolski maček, ki pa ne lovi rad miši, ampak ima raje kose. Ali pa se zmoti in misli, da letajo pozimi miši po zraku. Zadnjič sem ga videl, kako je nesel v gobcu tako miš iz zraka ali črnega kosa. Tudi moj oče ga je videl, pa je dejal:

»Mucek, več kaj? Zgrabi enkrat tudi župana, saj je tudi Kos in ga stisni za nemarni vrat, da bo videl tja, kjer ni muh!«

Moj oče je namreč zelo hud na župana in kadar se spomni nanj, pravi:

»Ta zlomkasti rigotar me je zašil zaradi tistih občinskih smrek, da sem moral pihati ričet! Vragova babica naj ga povoha!«

Tisto babico bi silno rad videl. Vprašal sem očeta, kje da je vragova babica, pa mi je odvrnil:

»Le počakaj, Jurek! Ko se bo vreme zasukalo, bo letela preko naše strehe. Le dobro glej in ko jo boš videl, pa me poklič!«

Zdaj dobro gledam in čakam, da se bo vreme zasukalo. Ko se bo začelo vreme sukati, bom še bolj dobro gledal in ko jo bom zagledal, pokličem očeta in pišem naprej.



Začetki učenosti

KRISTA HAFNER

Palček Peter

IV.

PALČKU PETRU JE BILO VŠEČ NA MEHKEM MEDVEDOVEM KOŽUŠČKU. POBOŽAL JE MEDVEDA PO KOSMATI GLAVI IN GA POZDRAVIL: »DOBER DAN, STRIČEK!«

»MOM, MOM,« JE ZAGODRNJAL MEDVED, REKEL PA NI NIČ.

PETER SE JE NAGNIL K OPICI IN POZDRAVIL ŠE NJO: »DOBER DAN, TETKA!«

»DOBER DAN, DOBER DAN, DOBER DAN!« JE HITELA ODGOVARJATI KLEPETAVA OPICA. »KDO PA SI TI?«

»JAZ SEM PALČEK PETER. KAKO JE PA VAM IME, TETA?«

»SKOKICA. OPICA SKOKICA. ZATO MI PRAVIJO SKOKICA, KER ZNAM SKAKATI. PA NE SAMO SKAKATI, TUDI PLESATI ZNAM. IN SE VELIKO DRUGEGA. LEPO SE VAM PRIKLONIM, TAKOLE, VIDIŠ, PODAM KROŽNIK IN POBIRAM DENARCE, KADAR HODIMO OKROG IN NAS LJUDJE GLEDAJO.«

»ZA KOGA PA POBIRATE DENAR, TETKA?«

»ZA CIGANA MALHARJA. KAR NABEREM, VSE SPRAVI TAKOJ V SVOJ ŽEP.«

»ALI SAMO DENAR POBIRATE, TETKA?«

»KAJ ŠE. TUDI KRUH MI DAJEJO LJUDJE. IN VČASIH PADE VMES TUDI KAKŠEN SLADKORČEK. MM, KAKO JE DOBER IN SLADEK!«

»PA VAM GA CIGANI PUSTE?«

»VČASIH ŽE, KADAR LJUDJE GLEDAJO. DRUGAČE PA MI VSE SPROTI POBEREJO IN STLAČIJO V SVOJE MALHE. OH, KAKO JIH SOVRAŽIM! ONI SE MASTIJO S TEM, KAR NABEREM. JAZ MORAM PA GLEDATI, ČE PRAV SEM VČASIH TAKO LAČNA, DA SE MI TEMA DELA PRED OČMI. KAR USLA BI, ČE BI MOGLA.«



»ZAKAJ PA JE STRIČEK MEDVED TAKO SLABE VOLJE?«
»LAČEN JE. TUDI JAZ SEM LAČNA. DANES SO MI SAMO ZJUTRAJ VRGLI SUHO SKORJICO KRUHA, POTEM PA VES DAN NIČ. VSELEJ, KADAR SMO DOMA, JE TAKO.«

PETER SE JE ZAMISLIL. NIČ NI BIL VESEL ŽIVLJENJA, KI GA ČAKA PRI CIGANIH. PO TREBUHU MU JE KRULILO SAME LAKOTE. VLEGEL SE JE MEDVEDU V UHO IN SKUŠAL ZASPATI, DA BI POZABIL NA LAKOTO. PA NI MOGEL. ZATO JE PO-PRASKAL MEDVEDA PO UŠESU IN GA POKLICAL: »STRIČEK, HEJ STRIČEK!«



»MOM, MOM!« JE ZOPET ZAGO-DRNJAL MEDVED.

»KAKO PA VAM JE IME, STRIČEK?«

»MEDEK,« JE ZABRUNDAL MED-VED.

»JEJ, KAKŠNO LEPO IME! ALI IMATE KAJ DOSTI MEDU?«

»ŠE VIDIM GA NIKOLI NE. KO SEM BIL ŠE MAJHEN IN SEM ŽIVEL PRI SVOJI MAMI V GOZDU, TAKRAT SEM GA VČASIH LIZAL, ODKAR PA SO ME CIGANI UJELI, SAMO MISLIM NANJ.«

»TO JE ŽALOSTNO,« JE REKEL PALČEK. »ZAKAJ PA STE PUSTIL, DA SO VAS UJELI, STRIČEK?«

»ZAKAJ SI PA TI PUSTIL, DA SO TEBE UJELI, KLEPETEC MALI? PO GOZDU SEM TEKEL, HOP, PA SEM PADEL V JAMO, IZ KATERE NISEM VEČ MOGEL SPLEZATI. IN POTEM SO PRIŠLI CIGANI IN SO ME IMELI, VIDIŠ, TAKO JE BILO.«

»KAJ PA DELATE PRI CIGANIH, STRIČEK? ALI TUDI VI PLEŠETE, KAKOR OPICA SKOKICA?«

»TUDI.«

»HEHEHE,« SE JE ZAGROHOTALA VMES OPICA. »PLEŠE, SEVEDA, AMPAK KAKO NERODNO! ČE BI GA VIDEL, PETER, KAKO JE SMEŠEN, KO SE POČASI VRTI PO DVEH NOGAH. SAJ SE NE RAD, AMPAK SE MORA, ČE HOČE KAJ ZASLUŽITI. HRANE NE DOBI VELIKO, RAVNO TOLIKO, DA NE POGINE.«

»MOLČI, KLEPETULJA,« JE JEZNO ZARENČAL MEDVED. »ČAKAJ, DA TE DOBIM V ŠAPE, VSE KOSTI TI ZDROBIM.«

»NE JEZITE SE, STRIČEK. OPICA JE KLEPETULJA IN SAMA NE VE, KAJ BRBRA. AMPAK VESTE, JAZ IMAM IMENITNO MISEL.«

»KAKŠNO?« JE ZAGODRNJAL MEDVED.

»PALČEK SE JE STISNIL MEDVEDU PRAV V UHO IN MU ZAŠEPETAL: »POBEGNILI BOMO.«

Naš konj in naš pes



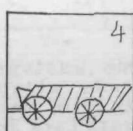
OČE



HLEV



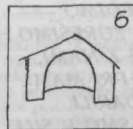
KONJ



VOZ



PES



PASJA HIŠICA



DEČEK



GOSPOD

MEDTEM STOPI TUDI 1 V 2. 1 NAKRMI 3. NATO ZA-
PREŽE 3 V 4. KO VIDI TO 5, ZAČNE MILO LAJATI, KER
BI ŠEL RAD S 3, A NE MORE, KER JE PRIKLENJEN K 6.
NAŠ 5 LAJA NA VSE 7. PA TUDI 8 SE NE BOJI. NAŠ 5
JE DOBER ČUVAJ.

MAKSIMOV

BOŽIČNA





GLASI SE PESEM IZ VIŠIN,
DA ROJEN NAM JE BOŽJI SIN.

PREBLAŽENA BOŽIČNA NOČ,
TI SI RODILA NAM POMOČ.

O JEZUSČEK NA SLAMICI,
PRI SVOJI LJUBI MAMICI:

TI SVOJEGA MIRU NAM DAJ
IN VODI NAS V NEBEŠKI RAJ.

PISMO MIKLAVŽU

MIKLAVŽU SMO PISALI,
TAKO SE POBAHALI:
ZDAJ ZNAMO ŽE PISATI
IN VSAKO STVAR PREBRATI,
RAČUNI KOT ZA STAVO
GREDO NAM V MLADO GLAVO.
O, PA ŠE MNOGO, MNOGO!
KAR DAJO ZA NALOGO
PRAVILNO NAREDIMO —
LE VČASIH KAJ ZGREŠIMO...
KAKO DOMA JE Z NAMI,
PA VPRAŠAJ ŠE PRI MAMI.
OBIŠČI NAS Z DARILI,
SAJ VEŠ, KAKO SMO V SILI.
RES SMO SEDAJ NADLEŽNI,
A BOMO TI HVALEŽNI,
PRAV PRIDNO SE UČILI,
UBOGALI, MOLILI.

Svjatoslav

Tepežna pesem

Bunkate, bunkate,
bunkate bonk!
To je za mačko,
ki sem ji kozico
na repek privezal.
Bunkate bonk!
To je najbrže
za sitne čebele,
ker sem po panjovih
za medom bil drezal.
Bunkate bonk!
Včeraj sem klatil
sosedove hruške,
danes dobivam
klobase in buške,
bunkate bonk!
Snoči sem metal
pred cerkvijo farno

kamenčke drobne
prav gori v line,
zdaj mi pa oče
z roko in gorjačo,
— aua joj joj! —
našteva cekine:
pinkate penkate,
pinkate ponk!
Dva za lenobo,
dva za gluhoto,
dva za počasnost,
dva za slepoto.
Pinkate ponkate,
oče je siten
in tepe prav rad,
da sem od težkih
njegovih cekinov
že strašno bogat.

Aua joj, joj!
Težko je, težko je,
na upognjenem hrbtu
jih ves čas držati,
ko bi le mogel,
ko bi le mogel
jih komu oddati...

Pinkate ponkate,
pinkate ponk!
Na naših nebesih
že vidim tri sonca —
aua joj joj! —
oče, oj oče,
kdaj bomo vendar
našteli do konca?
Bunkate bonkate,
bunkate bonk! —

Zlati orehi

(Uvodna igra za nastop sv. Miklavža z velikim spremstvom in obdarovanje otrok.)

Osebe: Oče, mati, Jožek, Nežica.

Sveti Miklavž s spremstvom: sprva samó dva angelčka, eden z mašnimi zvonci, drugi s kadilnico, dva velika angela, eden z Miklavževo knjigo, drugi z darili; ob koncu prizora pa še vse ostalo spremstvo: dva arhangela s plamenečimi meči, sv. Peter, sv. Anton, Favst, Mefisto in šest do osem peklenščkov pod vodstvom Belcebuba.

*

Navadna izba v nekdanji kmečki hiši zunaj mesta. V ozadju dvoje majhnih oken. Na levi vhod iz veže, na desni vhod v manjšo izbo. — Peč v levem kotu je mestna. Tudi vse pohištvo je mestno, čeprav zelo skromno. Med vhodnimi vrati in pečjo stoji ob levi steni omara za obleko, ob desni steni predalnik. Med oknoma, ob zadnji steni že zelo obrabljena zofa. Pred to podolgovata miza, pogrnjena z rožastim prtom, ki je od mnovega pranja že zelo obledel. Med oknoma visi križ. Nad oknoma so nabožne podobe; ena tudi nad predalnikom. Na predalniku, ki je pokrit s čipkastim prtom, kip Marije, skodelice, molitvenik, koledar itd. Nad mizo visi kmečka petrolejka. Okna so zastrta z zelenimi lahnimi zastorčki.

Ko se zastor dvigne, je oder prazen. Na mizi so zvezki, šolske knjige. Kmalu nato prihitita z leve Jožek in Nežica s krožnikoma.

Prvi prizor.

Jožek in Nežica.

Jožek: Tako, zdaj pa le hitro nastaviva vsak svoj krožnik. Po večerji pa takoj spat!

Nežica: Tako težko že čakam jutra! Pa ravno danes je večerja tako pozna. Najraje bi šla takoj v posteljo!

Jožek (ki je postavil svoj krožnik na mizo): Nežica, na pisemci Miklavžu ne smeva pozabiti!

Nežica: Saj res. Jaz ga imam tu v berilu! (Ga vzame iz berila.)

Jožek: Jaz pa v zvezku! (Ga vzame iz zvezka.) Kako si napisala?

Nežica (bere svoje pisemce): »Ljubi, ljubi moj sveti Miklavž! Prosim Te, prinesi mi mnogo sadja: jabolk, orehov in, če moreš, tudi kaj fig... in če Ti je le mogoče, tudi kaj rožičev!«

Jožek: Hoho, kaj pa misliš? Lansko leto sva dobila samo jabolka in orehe!

Nežica: Oh, jaz pa bi tako rada tudi vsaj nekaj fig. Rožiče pa -- no, pa ni treba rožičev, če misliš, da prosim Miklavža preveč. (Vzame svinčnik; skoraj v joku:) Bom kar prečtala...

Jožek (jo poboža po laseh; zelo ljubeznivo, z dobrotnim smehom): Oh, Nežica, nikaner se takoj ne cmeri. Kar prosi tudi rožičev. Saj smeš!

Nežica (odloži vesela svinčnik): Res?

Jožek: Jaz sem napisal še mnogo več. Poslušaj! (Bere:) »Dragi sveti Miklavž! Letos sem bil v šoli še bolj priden kot lansko leto; pa tudi starše sem zelo rad ubogal; zato upam, da mi ne boš zameril, če Te prosim, da mi poleg jabolk in orehov prineseš tudi še nekaj rožičev, fig in — (se obotavlja).

Nežica (radovedna, nestrpno): No, in —?

Jožek (se še vedno obotavlja): »In — eno veliko, veliko — (si ne upa izreči).

Nežica: No — kaj?

Jožek: »In eno veliko — pomarančo!« (Si zakrije od sramu obraz.)

Nežica (izbuli od presenečenja oči in odpre nehote usta; nato):

Jooooj! (Očitajoče.) Jožek! Ne, ne, tega ne smeš! Pomisli — pomarančo!

Jožek (žalostno): Oh, saj to še ni vse. Veš — kaj sem še napisal?

Nežica (v tesnobi): Kaj?...

Jožek (s solzami o grlu): »In prosim Te lepo, ne bodi hud, sv. Miklavž, vsaj en — zlat oreh!«

Nežica (še bolj presenečena): Oooo —!

Jožek (zajoče, se sesede pri tem na levi stol in položi glavo na laketi).

Nežica (ga gleda, solze ji stopijo v oči, sede na desni stol za mizo). Gleda žalostno predse in si briše solze).

Drugi prizor.

Jožek, Nežica in mati.

Mati (pride tiho iz veže skozi leva vrata): Jožek! Kaj je? Zakaj jočeš? (Kar Jožek še bolj zajoče.) Nežica, zakaj joče?

Nežica (žalostno): ...Zlat oreh...

Mati: Kaj je z zlatim orehom?

Jožek (vstane, se oklene matere okoli pasu): Mati, zakaj ne bi smel prositi Miklavža vsaj za en zlat oreh?

Mati (pogleda žalostno predse): Saj smeš...

Jožek: Ne, ne, mati — ne smem! Zlati orehi so za druge otroke. In igrače in vse to! — Zakaj dobivajo moji sošolci, ki stanujejo prav v mestu, tako lepe stvari? Toliko sadja in slaščic in — zlate orehe! Pa še igrače! Zakaj nosi Miklavž nama samo jabolka in navadne orehe?

Mati (pogoltne solzo, prime Jožka za roko, sede in ga pritegne k sebi): No, poslušaj me lepo, Jožek! — Vidiš, to je tako: naš oče je reven železniški čuvaj, zato mi nismo vajeni ne imenitne hrane, ne lepih mestnih oblek in si tudi ne moremo privoščiti priboljškov. Zato Miklavž dobro ve, da nas razveseli že s skromnimi darovi. — Otroci premožnih staršev so pa razvajeni. Starši jih lahko oblačijo v najlepše obleke, jim kupujejo slaščice, najdražje sadje in jim tudi med letom kupujejo lepe igrače. Pomisli, kako žalostni bi bili ti razvajeni otroci premožnih staršev, če bi jim Miklavž prinesel samo navadna jabolka in orehe. To bi zanje ne bil nikak praznik. To Miklavž ve, a prav tako dobro ve, da so revni otroci, ki so vzgojeni v lepi skromnosti, že srečni, če jim sploh kaj prinese. Že samo to, da jih je obdaril Miklavž — svetnik! — jih osrečuje. Ne?

Jožek (je dvignil počasi glavo; z nasmehom, v solzah): Mhm! (Si obriše s pestjo solze iz oči.)

Mati: No, vidiš! Zadnjič ti je dal tvoj bogati sošolec Vladko tri jabolka —

Jožek: Da, ker sem mu pomagal pri domači nalogi. (Sočutno.) Veš, on še ne čuti tako dobro kot jaz!

Mati: Vem. In teh jabolk si bil vesel, ne?

Jožek: Da!

Mati: A kako vesel bi bil šele, če bi sredi poletja našel na oknu tri, štiri jabolka, a zraven listek od sv. Miklavža, da te je obdaril on — svetnik!

Jožek: Oh — kaj tri, štiri! Tudi če bi bilo samo eno jabolko ali pa samo en čisto navaden oreh!

Nežica: Sredi poletja — od Miklavža. Tako čisto nepričakovano! Joj, kako lepo bi to bilo!

Mati: No, vidita! Zapomnita si: ni važno, kaj dobiš v dar, temveč kdo te je obdaril in zakaj si dobil dar. Če ti dajo gospod katehet v šoli podobico, ker si pri izpraševanju dobro odgovarjal, si podobice gotovo vesel, ker imaš pač svete podobice rad, a še bolj te veseli podobica zato, ker te je gospod katehet ž njo — pohvalil.

Nežica: Mati, saj veš, da sem prav včeraj dobila od gospoda kateheta tako podobico. Pa sem bila tako vesela, ko me je gospod katehet tudi z besedo pohvalil in rekel: »Nežica, ti si pa zelo pridna!«

Jožek: Oh, mati, kako me je zdaj sram, da sem jokal. (S smehom.) Sem res neumen. Zdaj pa sem tako vesel. (Pokaže na svoje srce.) Zdaj me tu notri nič več ne boli. Veš, prej mi je tako stiskalo srce. Zdaj pa nič več! (Se zavrti in prime tudi Nežico ter se zavrti ž njo.) Holadri, holadro, kako sem vesel! Nocoj pride Miklavž! Miklavž!

Nežica: Miklavž!

Jožek: Prinesel nama bo jabolk in orehov!

Nežica: Jabolk in orehov!

Mati: No, le pridna bodita. Nastavita lepo svoje krožnike. Oče se je že vrnil iz službe, ko se umije, pojdemo večerjat in nato spat. (Odide na levo.)

Nežica: In nato spat! Pa hitro, hitro! (Zapoje.) Zjutraj pa bomo vstali in pogledali na krožnike! (Nese krožnik na okno.)

Jožek (nese tudi krožnik na okno): Veš kaj, Nežica — prečrtajva rožiče in pomaranče in — zlat oreh!

Nežica: Saj res, Jožek. Da bo Miklavž vesel! (Mu da listek.)

Jožek (prečrta na obeh rečeno in položi listka na krožnike).

Tretji prizor.

Oče, Jožek in Nežica.

Oče (vstopi brez jopiča): No, Jožek in Nežica, se kaj veselita Miklavža?

Oba (k njemu; obešata se mu na lakti).

Jožek: Šveda se, oče! } (Hkrati.)

Nežica: Pa še kako, oče! }

Oče (s pogledom na okni): Aha — krožnike sta že nastavila! Ne vem, če vama bo kaj prinesel!

Jožek (z veselo jokavostjo): Oh — oče!

Nežica (plašno): Zakaj ne bi?

Jožek: Nežica, saj se oče samo šali!

Oče: Ne vem, če je tako! Sta bila dovolj pridna?

Jožek (odločno): O, da! Kaj ne, Nežica, da sva bila pridna?

Nežica (plašno): Ne vem...

Oče (s smehom, dvigajoč Nežico z desnico v naročje; z levico boža Jožka po glavi): Saj sta bila pridna, da! Nekaj vama bo že prinesel. Nežica, pripravi mizo. Večerja je že gotova. (Odide na desno.)

Četrty prizor.

Jožek, Nežica.

Nežica: Danes bom pogrnila mizo z belim prtom, ko je Miklavžev večer. (Pohiti k predalniku, vzame iz njega bel namizni prt in pogrinja mizo.)

Jožek (ji med veselim smehom pomaga).

(Ko sta pogrnila, se po sobi med smehom lovita. Ko pritečeta do predalnika, tako da kažeta vhodnim vratom hrbet, se vrata tiho odpro in v sobo se zakotalijo z ropotom orehi.)

Jožek (vzklíkne): Joj, kaj pa je to? } (Hkrati.)
 Nežica (vzklíkne): Jožek! Poglej no! }
 Jožek (veselo): Miklavž! Kakor lansko leto!
 Nežica: Miklavž! Tudi lani je že zvečer vrgel orehe v izbo!
 Jožek (stopi s plahim korakom proti vratom; pritajeno): Poglejva!...
 Nežica: Se ne upam...
 Jožek (se spomni): Čakaj! (Hiti k oknu, odgrne zastorček ter pogleda ven.) Nič ni videti! Je že izginil!
 Nežica (ki je tudi skočila k oknu, presenečena): Glej, glej! Glej!...
 Jožek: Kaj je?
 Nežica: Tam za grmom se je nekaj zalesketalo!...
 Jožek: Kaj pa?
 Nežica: Kakor zlato! Kakor škofovska palica!...
 Jožek (zasanjan sede na zofo): Nežica — Miklavž je bil!...
 Nežica (tudi sede na zofo; prav tako zasanjana): Miklavž!... (Se stisne k Jožku.) Mene je strah!
 Jožek: Zakaj?
 Nežica: Saj veš — v mestu — hodi okoli — ž njim pa —
 Jožek: Ž njim pa parklji!
 Nežica (se še bolj stisne k Jožku): Jožek!
 Jožek (hrepeneče): Če bi prišel Miklavž tudi k nam!...
 Nežica (se ga oklene): Ne — rajši ne! — Poberiva orehe! (Pobirata.)
 (Zunaj se zasliši od daleč cingljanje.)
 Oba (poslušata).
 Nežica: Slišiš?...
 Jožek: Slišim!...

Peti prizor.

Jožek, Nežica, mati in oče.

Mati (prihiti): Otroka! Miklavž! Miklavž prihaja!
 Nežica (hiti k desnim vratom; s strahom): Oče! } (Hkrati.)
 Jožek (vstane): Miklavž?! }
 (Zunaj zarožljajo od daleč verige.)
 Jožek (hiti tudi k desnim vratom, se stisne k Nežici; s strahom):
 Parklji!
 Nežica (zbeži skozi desna vrata v sobo): Oče! Miklavž! Parklji!
 Oče (pride ven): Nič se ne bojta! Parklji ostanejo za Miklavžem.
 Mati (gre k očetu): To je pa čudno, da prihaja Miklavž enkrat tudi k nam! (Se postavi poleg očeta.)
 Jožek (stoji pred materjo).
 Nežica (je stopila pred očeta).
 Oče: Bodita lepo mirna in tiha ter se pripravita. Ko vstopi Miklavž, pokleknila in molita očenaš!
 (Bliža se cingljanje in rožljanje verig. Okna nenadoma rumeno zažare. Tu pa tam šine čez zastorčke tudi rdeč svit. — Vonj kadila je vedno močnejši.)

Šesti prizor.

Prejšnji ter Miklavž s spremstvom.

(Vrata se počasi sama odpirajo. — Prva vstopita angelčka, eden z mašnimi zvončki, drugi s kadirnico; ustavita se na desni in levi ob vratih. Nato vstopi sv. Miklavž, ž njim angel s knjigo in angel z darili. Sobo oblije zamokla rumena luč.)

Miklavž (vstopi z velikima angeloma, katerih eden stoji na njegovi levi, a drugi na njegovi desni strani).

(Parklji in vse drugo spremstvo ostane zunaj. Ves čas prihajanja Miklavža in angelov cinglja angelček z zvončki, a drugi angelček kadí s kadirnico. Tu pa tam tudi rahlo rožljanje parkljev z verigami. — Ko začneta Jožek in Nežica moliti očenaš, vse utihne.)

Jožek in Nežica (sta, ko je vstopil Miklavž, takoj pokleknila ter začela moliti očenaš. Molita vedno bolj goreče.)

Miklavž (ko Jožek in Nežica odmolita očenaš): Prejmite moj blagoslov! (Blagoslavlja.)

(Otroka in starši klonejo z glavami in se pokrižajo.)

Miklavž: Vstanita!

Jožek in Nežica (vstaneta).

Miklavž: No, otroka — molila sta lepo; pa sta tudi sicer kaj pridna?

Jožek in Nežica (pogledata očeta in mater).

Oče: Pridna sta!

Mati: Pridna!

Miklavž: Jožek, moli vero!

Jožek (začne moliti vero).

Miklavž (ga prekine): Si že priden. — Nežica, moli naprej!

Nežica (nadaljuje z molitvijo tam, kjer je Jožek nehal).

Miklavž (jo prekine): Lepo! — Angel, daj jima darila!

Angel z darili (stopi k Jožeku in Nežici ter izroči vsakemu zavoj daril).

Miklavž (ko se vrne angel, ki je izročil otrokoma darila, na svoje mesto, spet blagoslavlja. Jožek in Nežica poklekmeta in se pokrižata; tako tudi oče in mati).

Miklavž (se počasi obrne proti izhodu).

Mati, Jožek in Nežica (odhite z radostnimi obrazi v sosedno sobo).

Oče (stopi korak za Miklavžem, ko pride ta do vrat. Ponižno in proseče): Sveti Miklavž — rad bi te nečesa prosil!...

Miklavž (se obrne proti očetu; dobrohotno): No?...

Oče: Tu v bližini je še vse polno otrok, ki bi bili radi obdarovani. Prihrani si dolgo pot do njih in jih obdari kar tu!...

Miklavž (prijazno): Kje pa so ti otroci?

Oče: Poglej! (Dvorana se vsa razsvetli.) Vse polno jih je v dvorani!

Miklavž (z ljubeznijo): Saj res! — No prav! (Se obrne proti vhodnim vratom. Dvigne z vabečo kretnjo roko ter stopa počasi proti ospredju.)

(Takoj po Miklavževi kretnji z roko zabuče orgle, izbo oblije blesteča rumena luč, angelček zvončklija z mašnimi zvonci, drugi vihti kadirnico, da se razširi vonj kadila vsepovsod. Med prihajanjem ostalega spremstva stoji sv. Miklavž mirno v ospredju, pred njega stopita angelčka, zraven oba večja angela. Ostalo spremstvo prihaja v naslednjem redu: prva sta arhangela s plamenečima mečema; eden se postavi k desnemu, drugi k levemu okvirju odra. Nato prihajata Faust in sv. Anton; Faust se postavi poleg večjega angela na Miklavževi desni, a sv. Anton poleg onega na Miklavževi levi strani. Končno vstopi še Mefisto, ki ostane pri vratih, kjer z odločno kretnjo ustavi Belcebuba s parklji, ki hočejo rjoveč in rožljajoč z verigami planiti v sobo. — Ko je vse na svojem mestu, utihnejo orgle, zvončki in verige; veliki angel poklekne s knjigo pred Miklavža, dvigajoč jo k njemu.)

Miklavž (bere iz knjige svoj nagovor na mladino).

(Nato se začne razdeljevanje daril.)

*

(Ko je vse končano, se postavi Miklavž s svojim spremstvom spet v vrsto. Med bučanjem orgel in Miklavževim blagoslavljanjem se zagrinja počasi — zastor.)



Trdi orehi

1.

OTROK.



2.



J EŠKDŽDENEELARL
 ZČNONEIESKMIO
 JUEELOTZBJNPS!

3.

PROŠNJA.



4.

Posetnica

(Rajko)

Stanko C. in Vana Rast
 iz Vač

Kaj sta ta dva otroka?

5.

Vremenska

(Rajko)

Vreme dne 4. II.

Ajdovci: zelo oblačno,
 Bled: obrnilo se na bolje.
 Maribor: različni vetrovi, oblačno.
 Apače: zelo oblačno.

6.

(M. Jezernik)

Ni šaljivka,
 je zbadljivka,
 jezik dolg za njo opleta.
 Vse poveže
 kar doseže,
 ko se dekle urno kreta.

7.

(Maksimov)

Prvo je človeku v čast,
 drugo mnogim za norčije;
 združeno naznanja čas,
 ko se človek odpočije.

Rešitve do 10. decembra.